

تاریخ، فرهنگ منطقه مشهد اردهال

(بارویکرد توسعه گردش‌گری مذهبی)

www.ketab.ir

گردآوری و تألیف

رضا شعبانی

با همکاری مرکز فرهنگی و حسینیه حضرت علی ابن باقر (ع) مشهد اردهال

سرشناسه : شعبانی، رضا، ۱۳۳۷
عنوان و نام پدیدآور : تاریخ، فرهنگ و توسعه‌ی منطقه مشهداردهال (با تأکید بر چشم‌انداز قطب گردشگری و مذهبی)/گردآوری و تألیف رضا شعبانی، با همکاری مرکز فرهنگی و حسینیه حضرت علی ابن باقر (ع) مشهد اردهال.
مشخصات نشر : تهران: منشور سمیر، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری : ۳۲۵ ص.
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۴۶۷-۳۱۷-۴
یادداشت : فیبا
وضعیت فهرست نویسی : کتابنامه: ص. ۲۸۹.
موضوع : مشهداردهال (Iran) Mashhad Ardahal
مشهداردهال آداب و رسوم و زندگی اجتماعی Mashhad Ardahal (Iran)- Social life and customs
شناسه افزوده : امامزاده سلطان علی بن محمد باقر(مشهد اردهال، کاشان)، واحد فرهنگی
رده بندی کنگره : DSR ۲/۱۲۱ ش ۱۳۹۸ ش ۷
رده بندی دیویی : ۹۳۶۲/۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی : ۵۶۵۷۱۱۳

تاریخ، فرهنگ و توسعه‌ی منطقه مشهد اردهال

(با تأکید بر چشم انداز قطب گردشگری و مذهبی)

گردآوری و تألیف: رضا شعبانی

با همکاری مرکز فرهنگی و حسینیه حضرت علی ابن باقر (ع) مشهد اردهال

ناشر: منشور سمیر

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول ۹۹

قیمت: ۹۰۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۶۷-۳۱۷-۴

حق چاپ: ۱۳۹۹، انتشارات منشور سمیر [www. Manshoorsamir.ir](http://www.Manshoorsamir.ir)

همه حقوق محفوظ است. هرگونه نسخه برداری، اعم از زیراکس و بازنویسی، ذخیره کامپیوتری، اقتباس کلی و جزئی (به جز اقتباس جزئی در نقد و بررسی و اقتباس در گیومه در مستندنویسی و مانند آنها) بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع و از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری است.

فهرست

۷	فهرست
۱۷	فصل اول: تاریخ و جغرافیای طبیعی و سیاسی اردهال
۱۷	نام اردهال
۱۷	اهمیت جغرافیایی منطقه اردهال
۱۸	محدوده جغرافیای طبیعی اردهال
۱۸	آب و هوای اردهال
۱۹	پیشینه تاریخی اردهال
۲۲	کوه‌ها و ارتفاعات اردهال
۲۳	نحوه صعود به قله اردهال
۲۵	غارها در جغرافیای طبیعی اردهال
۲۶	جایگاه توسعه اردهال در تقسیمات کشوری در قرن گذشته (کاشان، محلات و دلیجان)
۲۶	ضرورت ارتقاء توسعه منطقه اردهال
۳۱	فصل دوم: جایگاه مذهبی و تاریخی اردهال
۳۱	اهمیت جایگاه مکان مقدس اردهال و تولیت آستان مشهداردهال
۳۳	نحوه دعوت مردم فین و چهل حصاران و شهادت حضرت علی ابن امام محمدباقر (ع)
۳۵	شناسنامه حضرت علی ابن باقر (ع) و جایگاه آن در بین امامزادگان ایران
۳۶	اهمیت زیارت حضرت سلطانعلی ابن امام محمد باقر (ع) در مشهداردهال
۳۷	بنا و بقعه متبرکه آستان مقدس مشهداردهال
۳۸	صحن‌ها و گل دسته‌های آستان مقدس
۳۹	سنگاب تاریخی
۴۰	مساجد، ابنیه و زیرساخت‌های حرم مطهر علی ابن باقر (ع)
۴۲	وظایف مسئولین آستان مقدس مشهداردهال
۴۳	شخصیت‌های معروف مدفون در جوار حرم مطهر حضرت علی ابن امام باقر (ع)
۴۴	قتلگاه حضرت علی بن امام محمد باقر (ع)
۴۵	احداث بازارچه قالیشویان و فعالیت در سایر ایام سال اردهال

۴۶	آرامستان علی ابن باقر (ع) مشهداردهال
۴۶	حوزه علمیه آیت الله سید مهدی یثربی در اردهال
۴۷	سردابه اعجاب‌انگیز
۴۷	فرمایش مقام معظم رهبری و بزرگان در اهمیت آستان مقدس مشهداردهال
۴۸	اجرای مناسبت‌ها و آیین‌ها مشهداردهال
۶۱	منظومه اشاعه تفکر فرهنگ شیعه توسط فرزندان و نوادگان حضرت علی ابن باقر (ع) و تاثیر آن در منطقه
۶۱	فلات مرکزی ایران
۶۹	ویژگی‌های آیین قالیشویان در اردهال
۷۳	کرامات حضرت علی ابن باقر (ع)
۷۴	موقوفات امامزاده سلطانعلی (ع) مشهداردهال
۷۵	بزرگان و خادمین به آستان مقدس مشهداردهال (امراء، علماء، هنرمندان، نیکوکاران)
۷۷	امرا و متولیان یا نایب تولی و مدیران خدمت گزار آستان مقدس مشهداردهال
۷۸	خادمین قدیمی قرن معاصر آستان مقدس مشهداردهال
۷۹	امامزادگان نواحی منطقه اردهال
۸۱	فصل سوم: فرهنگ اجتماعی، اقتصادی منطقه اردهال
۸۱	پوشش لباس زنان
۸۳	پوشش لباس مردان
۸۵	انواع غذاهای محلی قدیم اردهال
۸۸	تأسیسات بین راهی قدیم اردهال
۸۸	مشکلات بین‌راهی اردهال
۸۹	شیوه‌های سنتی نگهداری دام
۹۱	شعر و ادب آئینی اردهال
۱۰۰	ترانه‌های محلی
۱۰۳	ضرب المثل‌ها
۱۰۷	چیستان‌ها
۱۰۷	برخی اصطلاحات محلی رایج قدیم اردهال

۱۱۰	شهادت منطقه مذهبی مقدس اردهال
۱۱۳	فرمایشات مقام معظم رهبری در خصوص زنده نگه داشتن یاد شهیدان
۱۱۴	ویژگی های شهادت انقلاب و دفاع مقدس
۱۱۷	فرمایش مقام معظم رهبری (حاج آقا مصطفی میرعلی اکبری اردهالی)
۱۱۷	لقب ابوالشهادت ایران
۱۲۱	لقب ابوالشهادت را مقام معظم رهبری به حاج سید مصطفی میرعلی اکبری اعطا نمود
۱۲۲	پیام رئیس جمهور محترم به مناسبت درگذشت حاج آقا مصطفی میرعلی اکبری
۱۲۴	مراکز اقامتی و قلعه های مشهداردال
۱۲۹	آثار و محصولات مستندات و فیلم های سینمایی اردهال
۱۳۱	انواع بازی های فردی و گروهی قدیم اردهال
۱۳۳	ورزش های دوره معاصر در اردهال
۱۳۵	فنون و مشاغل سنتی اردهال
۱۳۷	صاحبان صنایع و شرکت های اردهال
۱۴۹	متخصصان علمی و فرهیختگان و بزرگان اردهال
۱۵۷	نقش روحانیت منطقه اردهال در جامعه امروز اردهال
۱۶۴	فصل چهارم: نواحی منطقه اردهال
۱۶۴	منطقه طبیعی کوهپایه مشهداردال شامل روستاهای ذیل می باشد
۱۷۰	روستای خاوه
۱۷۳	روستای بهار
۱۷۴	روستای مهدی آباد
۱۷۶	روستای باریکرسف
۱۷۸	روستای نخلج
۱۸۲	روستای ون
۱۸۴	روستای حسنارود
۱۸۶	روستای مزوش
۱۸۸	روستای سار

۱۸۹.....	روستای علوی
۱۹۱.....	روستای اسحاق آباد
۱۹۳.....	روستای قه
۱۹۵.....	روستای قالهر
۱۹۶.....	روستای توت
۱۹۷.....	روستای سینقان
۱۹۸.....	روستای ازناوه
۲۰۰.....	روستای رحق
۲۰۴.....	روستای برزآباد
۲۰۶.....	روستای ارمک
۲۱۰.....	روستای کله (کمال الملک)
۲۱۲.....	روستای وادقان
۲۱۴.....	روستای چنار
۲۱۵.....	روستای جاسب
۲۱۷.....	روستای مرق
۲۱۹.....	روستای جوشقان
۲۲۱.....	روستای استرک
۲۲۲.....	روستای علی آباد
۲۲۳.....	شهرنراق
۲۳۱.....	پیشینه شهر نیاسر

فصل پنجم: چشم انداز و راهبردهای توسعه منطقه مشهداردهال ۲۳۷

۲۳۷.....	اهمیت توسعه روستایی
۲۳۸.....	برنامه توسعه روستایی چیست؟
۲۳۹.....	آشنایی با استراتژی های توسعه روستایی
۲۴۱.....	طرح مساله یابی، چالش ها و علل ضعف توسعه منطقه اردهال
۲۴۲.....	برنامه ریزی توسعه پایدار روستایی اردهال

مقدمه

هنگامی که سخن از تاریخ اردهال می‌رود، باید به این نکته توجه داشت که آیا منظور تاریخ اقوام و مردمانی است که از آغاز تاریخ تا کنون در مرزهای جغرافیایی طبیعی امروزی زیسته‌اند یا تاریخ اقوام و مردمانی است که خود را به نحوی از انحاء اردهالی می‌خوانده‌اند و در جغرافیایی که دربرگیرنده اردهال امروز و سرزمین‌هایی که از دیدگاه تاریخی بخشی از اردهال بزرگ می‌باشد. ملتی که تاریخ خود را نشناسد لاجرم محکوم به تکرار آن است. بسیاری از گذشتگان این سرزمین هرکدام سعی در ساختن بنای فرهنگ و تمدن آن داشته‌اند و اگر ضعف و خطایی احتمالی از آن‌ها سرزده است باید مورد عبرت ما واقع شود تا از تکرار چنین اشتباهاتی جلوگیری کنیم. در واقع به وسیله آشنایی با تاریخ گذشته می‌توان حال را بهتر شناخت و آینده را نیکوتر ساخت. سرزمین کهن اردهال که از هزاران سال پیش نهال فرهنگ و تمدن را در خود بارور ساخته است سهم بسزایی در رشد و تحول انسان داشته است گویی نشان از زیبایی ریشه‌های فرهنگی دارد. فرهنگ و بازمودهای فرهنگی، ملاک‌های زیبایی را برای ما درطول تاریخ تعیین و تعریف می‌کند. بخش مهمی از ادراک زیبایی یعنی ادراک معنا، نشان‌ها و نمادها در زیبایی‌شناسی واحد اهمیت خاص است. عبارت تاریخ فرهنگی گویای این موضوع است که این دانش تلاش می‌کند تا با رویکردی بین رشته‌ای، دو حوزه اصلی علوم انسانی، یعنی تاریخ و فرهنگ را با یکدیگر در تعامل با هم ببیند. از این رو، تاریخ فرهنگی: دانشی است میان رشته‌ای که از علوم مربوط به فرهنگ شامل تاریخ، انسان‌شناسی، جامعه‌شناسی، مطالعات فرهنگی و امثال این‌ها همراه با تاریخ استفاده می‌کند. گفته شد که تاریخ، علم بررسی زندگی نوع بشر است و این زندگی و این نوع بشر بر بستری جغرافیایی غنوده است. صحنه‌ی زندگی و حوادث نوع انسان، قلمروهای جغرافیایی است و بنابراین عرصه‌های جغرافیا در زیر پای تاریخ مورد بحث ما کشیده شده، به این ترتیب جغرافیای اردهال بستر تاریخ این خطه محسوب می‌شود. به عبارت دیگر حوادث تاریخی موقوف به مکانی معین بوده و این مکان در عقد طبیعی مناطق و نواحی جغرافیایی است. در میان شاخه‌های مختلف علوم انسانی، تاریخ فرهنگی بیشترین نزدیکی و مرز مشترک را با جامعه‌شناسی، تاریخ و جغرافیا و مطالعات فرهنگی دارد. با این اوصاف می‌توان با تحلیل نسبت میان تاریخ فرهنگی و همسایگان نزدیکش به پرسش‌ها و مسائلی که مطرح است که تهیه این مجموعه همواره یکی از ابزارهایی بوده‌اند که انسان را به شناخت بسیاری از ناشناخته‌ها یاری می‌دهد. بطور کلی فرهنگ، عبارت است از عقیده، برداشت و تلقی هر انسانی از واقعیات و حقایق عالم و نیز خلیقات فردی و خلیقات اجتماعی و ملی. در شرایط فعلی که نقش فرهنگ نسبت به گذشته فزونی

یافته است ضرورت هماهنگی و همسویی صاحب‌نظران، کارشناسان و برنامه‌ریزان هر منطقه با نیازهای فرهنگی جامعه خویش بیشتر احساس می‌شود زیرا برای سیاستگذاری فرهنگی بسیارحائز اهمیت است که بدانند روند دگرگونی‌هایی که در فرهنگ روی می‌دهد و عواملی که بر آن موثرند، بر حدود سیاستگذاری‌ها و شیوه‌های تصمیم‌گیر چگونه تاثیر می‌گذارد و سمت و سوی این تاثیرگذاری چگونه می‌باشد. به عبارت روشن‌تر سیاست‌گذار فرهنگی باید قبول کند که تصویر ثابت و یکنواختی را نمی‌توان از فرهنگ رایج در جامعه ارائه کرد به همین دلیل او نیز برای تحقق آرمان‌های اصلی خود باید تحولات و دگرگونی‌های فرهنگی و اجتماعی را مورد ملاحظه قرار دهد و به تناسب آن در روزآمد کردن سیاست‌های فرهنگی خویش تلاش نماید.

پنج عنوان که اساس فرهنگ یک جامعه را تشکیل می‌دهند عبارتند از:

۱. عقاید و باورها: مراد از عقاید و باورها در اینجا، «باورهای قدسی» و عقایدی است که شامل ایمان به غیب می‌شود، نه عقیده و باور به معنای «رأی و نظر». بعضاً در محاورات شنیده می‌شود که شخصی می‌گوید: «عقیده من در مورد فلان مسأله، این است».
۲. نگرش‌ها: منظور از نگرش، برداشت، تلقی و قضاوت نهایی یک فرد درباره یک مفهوم، پدیده یا شخص است. ممکن است این برداشت و تلقی، مطابق یا برآیند آگاهی‌های او و یا حتی مغایر با برخی از آگاهی‌های او باشد؛ و نیز ممکن است صرفاً چند آگاهی از میان تمام آگاهی‌های مربوط به یک موضوع یا مفهوم، نگرشی را در فرد ایجاد کند. به عبارت دیگر، شاید بتوان گفت: «نگرش، مساوی با همه آگاهی‌ها نیست، بلکه نوعی جمع‌بندی و یا برداشت منتخبی از آگاهی‌هاست.» برخی از اوقات ممکن است نگرش‌ها با عقائد همپوشانی داشته باشند چون به طور کلی نگرش به ارزیابی نهایی افراد درباره هر چیزی اطلاق می‌شود.
۳. علائق و گرایش‌ها: تمایلات و علاقه‌مندی‌های افراد نیز جزء اموری است که می‌تواند به عنوان عناصر کلیدی فرهنگ تلقی شود. گرایش اگرچه مانند برخی دیگر از عناصر فرهنگ، یک امر درونی و شخصی محسوب می‌شود ولی آنجا که به هر حال بروز و ظهور بیرونی پیدا می‌کند، قابل شناسایی خواهد بود و هنگامی که وجه مشترک افراد یک جامعه می‌شود یک عنصر فرهنگی به حساب می‌آید.
۴. رفتارها و آداب شخصی: نوع رفتارهای شخصی آدم‌های یک جامعه و آدابی که نحوه رفتار انسان را در موقعیت‌های مختلف زندگی شخصی تعیین می‌کنند، یکی از مهم‌ترین بخش‌های فرهنگ به حساب می‌آیند. شاید عبارت «سبک زندگی» بیشتر با این بخش تناسب داشته باشد.